

INDIE

DPU-WIKP-424/23/2020; 15.01.2020

Pytanie:

Sytuacja członków partii Shiromani Akali Dal.

Shiromani Akali Dal (zwana też Akali Dal lub SAD)

Partia **Shiromani Akali Dal** powstała w grudniu 1920 r. Jest uważana za religijno-polityczną partię, reprezentującą interesy sikhów. [1]. Partia kontroluje zarządy głównych sikhijskich świątyń: Shiromani Gurdwara Prabandhak Committee i Delhi Sikh Gurdwara Management Committee [2]. Akali Dal początkowo walczyła o wydzielenie osobnego stanu – Punjabi Suba, który zamieszkanym byłby przez większość sikhijską. Rząd początkowo się temu sprzeciwiał, obawiając się separatyzmu sikhijskiego. Jednak w 1966 r. osiągnięto kompromis i podzielono tereny sikhijskie, tworząc dwa nowe stany Pendżab i Haryana. W Pendżabie oficjalnym językiem stał się pendżabski, a Chandigarh stał się połączoną stolicą obu stanów. Jednakże okazało się, że kompromis nie zadowolił żadnej ze stron i stał się zarzewiem nowego konfliktu. Nasiliły się żądania sikhów, by z Pendżabu wydzielić niepodległe państwo sikhów – Khalistan³. Spośród wielu sikhijskich organizacji, Akali Dal (skupiająca głównie rolników, ale generalnie mająca szerokie społeczne poparcie) wyróżniała się tym, że miała umiarkowany program. W rok po zniszczeniu Złotej Świątyni w Amritsarze oraz zamachu na Indirę Gandhi, Akali Dal zawarła z rządem porozumienie pokojowe, które gwarantowało sikhom spełnienie większości ich żądań (poza niepodległością). Fakt ten spowodował, że przywódcy Akali Dal zostali uznani przez ugrupowania radykalne za zdrajców. [4 5]

Shiromani Akali Dal - Badal (SAD(B))

Akali Dal w międzyczasie rozpadła się na mniejsze frakcje. [6] Główna frakcja Akali Dal, znana jako Akali Dal (Badal), nazwana tak od nazwiska przewodniczącego, jest partią umiarkowaną, nieużywającą przemocy i stała się wiodącą siłą polityczną w Pendżabie, ale wiele razy rządy Akali Dal były rozwiązywane przez Partię Kongresową, rządzącą na szczeblu federalnym. Partia Kongresowa jest także głównym rywalem Akali Dal na szczeblu

¹ Canada: Immigration and Refugee Board of Canada, *India: Treatment of Sikhs in Punjab (2013-April 2015)*, 12/05/2015, w: <http://www.refworld.org/docid/556465344.html>

² The Times of India, *Shiromani Akali Dal*, w: <https://timesofindia.indiatimes.com/topic/shiromani-akali-dal>

³ Patrz także odpowiedź DPU-WIKP-424/24/2020 z dnia 15.01.2020 r.

⁴ Materiały internetowe: <http://www.thesteward.net/mann/index.html>

⁵ Canada: Immigration and Refugee Board of Canada, *India: Treatment of Sikhs in Punjab (2013-April 2015)*, 12/05/2015, w: <http://www.refworld.org/docid/556465344.html>

⁶ Canada: Immigration and Refugee Board of Canada, *India: Treatment of political activists and members of opposition parties in Punjab (2012-April 2015)*, 11/05/2015, w: <http://www.refworld.org/docid/55681a2e4.html>

regionalnym, co powoduje, że Akali Dal często współpracuje i wchodzi w koalicje z drugą co do wielkości partią polityczną w Indiach, reprezentującą indyjskich nacjonalistów - Hindutva Bharatiya Janatha Party (BJP), obecnie sprawującą władzę w Indiach. [7]

Od 2008 r. funkcję przewodniczącego partii pełni **Sukhbir Singh Badal**. Pełnił on także urząd wicepremiera Pendżabu w latach 2009-2017. Partia posiada dwudziestojedno osobowy komitet, przewodniczących w każdym z dystryktów, oraz skrzydła partii zajmujące się m.in. sprawami młodych, kobiet oraz niższych kast. Siedziba główna partii znajduje się w Chandrigarh [8].

Shiromani Akali Dal - Amritsar / Mann Dal (SAD(A)/ SAD(M))

W 1991 r. z głównego nurtu politycznego Akali Dal wyodrębniła się także inna partia, bardziej radykalna, na której czele stanął **Simranjit Singh Mann**. Nazywa się Shiromani Akali Dal – Mann lub Amritsar (SAD(A)/ SAD(M)). [9] Przewodniczący partii, Simranjit Singh Mann, jest wieloletnim działaczem walczącym o prawa sikhów i niepodległy Khalistan. W czasie swojej kariery politycznej Mann był aresztowany około 30 razy, ale nigdy nie był skazany. Oskarżano go między innymi o udział w spisku na życie premier Indiry Gandhi. Po pięciu latach został bezwarunkowo zwolniony i oczyszczony ze wszystkich zarzutów, po tym jak „in absentia” został wybrany do indyjskiego parlamentu ze stanu Pendżab. Nadal jednak jego prawa były ograniczane. Dopiero po kolejnych wyborach do parlamentu Indii w 1999 r., kiedy Mann i jeszcze jeden reprezentant Akali Dal(A) zdobyli mandaty parlamentarne, sąd w Pendżabie nakazał wydanie paszportu Mannowi, który umożliwił mu wyjazdy zagraniczne. [10] Ostatecznie sąd w Delhi oczyścił Manna z zarzutów 7 listopada 2006 r. [11]. Obecnie sprawami partii zajmuje się także jego syn – **Emaan Singh** [12].

Shiromani Akali Dal – Amritsar / Mann opowiada się za stworzeniem Khalistanu, odrębnego państwa Sikhów, między Indiami, Chinami i Pakistanem. [13] Ponadto walczy o przestrzeganie praw człowieka, a zwłaszcza praw sikhów, rozpowszechnia wiedzę wśród sikhów i innych mniejszości o prawach wynikających z prawa i Konstytucji Indii. Pomaga osobom, których życie jest w niebezpieczeństwie, w ubieganiu się o azyl polityczny w innych krajach. SAD(A) pomaga ofiarom prześladowań wypełniać formularze skarg na skorumpowaną policję oraz asystuje w pisaniu petycji i wniosków [14 15]. Jakkolwiek partia Shiromani Akali Dal – Amritsar/Mann opowiada się za utworzeniem oddzielnego kraju

---

⁷ Britannica; *Shiromani Akali Dal* <https://www.britannica.com/topic/Shiromani-Akali-Dal>

⁸ Shiromani Akali Dal – strona internetowa w: <https://shiromaniakalidal.com/en>

⁹ Hindustani Times; *Pushed to the margins, Simranjit Mann carrying legacy of a lost cause*; 01/01/2017 w: <http://www.hindustantimes.com/punjab/simranjit-mann-carrying-legacy-of-a-lost-cause/story-QfCcgylAe4dUDL8LWU4tWO.html>

¹⁰ Materiały internetowe: <http://www.thesteward.net/mann/index.html>

¹¹ BBC Monitoring South Asia; *Indian court acquits Sikh activist*; 07/11/2006; w: www.Factiva.com

¹² Hindustani Times; *Pushed to the margins, Simranjit Mann carrying legacy of a lost cause*; 01/01/2017 w: <http://www.hindustantimes.com/punjab/simranjit-mann-carrying-legacy-of-a-lost-cause/story-QfCcgylAe4dUDL8LWU4tWO.html>

¹³ Hindustani Times; *Pushed to the margins, Simranjit Mann carrying legacy of a lost cause*; 01/01/2017 w: <http://www.hindustantimes.com/punjab/simranjit-mann-carrying-legacy-of-a-lost-cause/story-QfCcgylAe4dUDL8LWU4tWO.html>

¹⁴ Materiały internetowe: <http://www.thesteward.net/mann/index.html>

¹⁵ Canada: Immigration and Refugee Board of Canada, *Inde : information sur le parti politique Shiromani Akali Dal (SAD), y compris les différences entre le SAD (Badal) dirigé par Parkash Singh Badal et le SAD (Amritsar) dirigé par Simranjit Singh Mann; les rapports avec les autorités (2016-avril 2018)*, 15 June 2018, IND106096.EF, available at: <http://www.refworld.org/docid/5b616c644.html>

Sikhów, uznawana jest jednak za "pokojową partię separatystyczną" (brak bojówek), która angażuje się w tworzenie Khalistanu głównie za pomocą środków politycznych [16].

Idea niepodległego Khalistanu głoszona przez Manna nie cieszy się obecnie poparciem sikhów z Pendżabu indyjskiego. Popierają go przede wszystkim sikhowie w diasporze. Jeden z analityków zauważył: „Mann mógłby wygrać wybory w Surrey Central w Kanadzie, ale nie w Pendżabie. Sikhowie z Pendżabu nie chcą Khalistanu” [17].

Udział partii SAD w życiu politycznym Pendżabu

Obecnie w Pendżabie odbywają się regularnie demokratyczne wybory do parlamentu krajowego i stanowego, a partie opozycyjne cieszą się względną swobodą działania i mogą korzystać z wolnych mediów. Obie frakcje SAD na przestrzeni ostatnich lat korzystały z możliwości startowania w wyborach.

SAD(B). SAD(B) jest tradycyjnym koalicjantem BJP, która stoi teraz na czele rządu w Indiach. W Pendżabie w wyborach do parlamentu stanowego w 2012 r. SAD(B) zdobyła aż 56 miejsc, a BJP 12 i wspólnie tworzyły rząd stanowy. Parkash Singh Badal pełnił funkcję szefa rządu stanowego. W ostatnich wyborach obie partie straciły poparcie wyborców, SAD(B) weszło do parlamentu z 15 miejscami, a BJP otrzymało 3 [18]. SAD posiada ponadto 4 przedstawicieli w parlamencie ogólnokrajowym Lok Sabha [19].

Partia SAD(A). Przedstawiciele SAD(A) dostali się do parlamentu ostatni raz w 1999 r. Później partia powoli coraz bardziej traciła poparcie [20 21]. W ostatnich wyborach do parlamentu stanowego w Pendżabie, które odbyły się w marcu 2017 r. startowało 54 kandydatów wystawionych przez Shiromani Akali Dal (Amritsar). Nikt nie wszedł do parlamentu, a liczba głosów oddanych na partię była minimalna [22].

W październiku 2015 r., Simranjit Mann zwołał „sarbat khalsa” – religijno-polityczny zjazd sikhów, poświęcony kwestii niedawnej profanacji świątyni Guru Granth Sahib i ogólnie umocnieniu instytucji sikhijskich. Zjazd odbył się w wiosce pod Amritsarem, gromadząc

---

¹⁶ Canada: Immigration and Refugee Board of Canada, *India: The Shiromani Akali Dal (SAD) political party, including differences between the SAD (Badal) led by Parkash Singh Badal and the SAD (Amritsar) led by Simranjit Singh Mann; relations with authorities (2016-April 2018)*, 15 June 2018, IND106096.E, available at: <http://www.refworld.org/docid/5b616d634.html>

¹⁷ Hindustani Times; *Pushed to the margins, Simranjit Mann carrying legacy of a lost cause*; 01/01/2017 w: <http://www.hindustantimes.com/punjab/simranjit-mann-carrying-legacy-of-a-lost-cause/story-QfCcgylAe4dUDL8LWU4tWO.html>

¹⁸ Times of India, *Assembly elections results* w: <https://timesofindia.indiatimes.com/elections/assembly-elections/punjab/results>

¹⁹ Parliament of India, *Lok Sabha* w: http://loksabhaph.nic.in/members/partyardetail.aspx?party_code=102&lsno=15

²⁰ CIA The World Factbook, *India*, 06/11/2018 – w: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/in.html>

²¹ Canada: Immigration and Refugee Board of Canada, *Inde : information sur le parti politique Shiromani Akali Dal (SAD), y compris les différences entre le SAD (Badal) dirigé par Parkash Singh Badal et le SAD (Amritsar) dirigé par Simranjit Singh Mann; les rapports avec les autorités (2016-avril 2018)*, 15 June 2018, IND106096.EF, available at: <http://www.refworld.org/docid/5b616c644.html>

²² Hindustani Times, *Punjab election results: Simranjit Mann, Jagmeet fail to make any difference* 12/03/2017 w: <http://www.hindustantimes.com/assembly-elections/punjab-election-results-simranjit-mann-jagmeet-fail-to-make-any-difference/story-AXfocwxza2Cn6FCJfjxkDNN.html>

tlumy, które przybyły, by posłuchać wystąpień Manna. [23] Kolejna próba zwołania „sarbat khalsa” w okresie przedwyborczym na jesieni 2016 r. nie powiodła się. Lokalne władze nie wydały pozwoleń na organizację wydarzenia, argumentując, iż nie chcą dawać okazji do promowania radykalnych haseł, które mogą zaburzyć pokój w prowincji. Sąd Najwyższy odrzucił również petycję partii w tej sprawie. [24]

Sytuacja członków partii Shiromani Akali Dal. Przypadki przemocy i dyskryminujące karanie.

Zdarza się, że członkowie SAD(A) rozbijają wiece organizowane przez koalicję Shiromani Akali Dal (Badal) – SAD(B) oraz Bharatiya Janata Party – BJP. W odwecie są narażeni na wrogie działania ze strony członków lub zwolenników SAD(B). Zdarzało się także, że działacze SAD(A) byli aresztowani przez policję za zakłócanie zgromadzeń SAD(B) i BJP. [25]

Partia Akali Dal Amritsar oraz diaspora sikhijska od wielu lat regularnie informuje na swoich stronach internetowych o masowych aresztowaniach działaczy Akali Dal Amritsar i innych sikhijskich organizacji niepodległościowych [26 27 28 29 30]. Generalnie nie można wykluczyć, że władze indyjskie z pewnym niepokojem postrzegają osoby, które manifestują dążenia separatystyczne, kontrolują ich działalność, a także stosują zapobiegawczo areszt i zatrzymania przed planowanymi demonstracjami i wiecami [31] [32].

Przykładowo prasa sikhijska donosiła na jesieni 2016, iż aresztowano kilkuset działaczy partii SAD(A) i przeszukano domy 150 innych [33] [34]. 4 listopada 2016 zatrzymano na lotnisku w

---

²³ Hindustani Times; *Pushed to the margins, Simranjit Mann carrying legacy of a lost cause*; 01/01/2017 w: <http://www.hindustantimes.com/punjab/simranjit-mann-carrying-legacy-of-a-lost-cause/story-QfCcgylAe4dUDL8LWU4tWO.html>

²⁴ Hindustani Times; *Sikh hardliners denied nod to hold 'sarbat khalsa'; Simranjit Mann approaches HC over crackdown* 07/12/2016 w: <http://www.hindustantimes.com/punjab/punjab-police-crack-down-on-radical-sikh-leaders-ahead-of-plans-to-hold-sarbat-khalsa-congregation/story-vygrEyEL8HODLU9PICnB7K.html>

²⁵ Canada: Immigration and Refugee Board of Canada, *Inde : information sur le parti politique Shiromani Akali Dal (SAD), y compris les différences entre le SAD (Badal) dirigé par Parkash Singh Badal et le SAD (Amritsar) dirigé par Simranjit Singh Mann; les rapports avec les autorités (2016-avril 2018)*, 15 June 2018, IND106096.EF, available at: <http://www.refworld.org/docid/5b616c644.html>

²⁶ Sikh Siyasat News, *Gathering Seek Permissions from DC*; 07/12/2016 w: <http://sikhsiyasat.net/2016/12/07/organizers-dec-8-gathering-seek-permissions-dc-hc-denies-relief-police-initiates-crackdown/>

²⁷ Sikh Siyasat News; *SAD (Mann) leader and NRI Resham Singh gets Bail*, 13/12/2016 w: <http://sikhsiyasat.net/2016/12/13/sad-mann-leader-nri-resham-singh-usa-gets-bail-high-court/>

²⁸ Sikh Siyasat News; *Punjab Police Crackdown on Sikh leaders Intensifies*; 06/11/2016 w: <http://sikhsiyasat.net/2016/11/06/punjab-police-crackdown-sikh-leaders-intensifies-many-arrested-police-raids/>

²⁹ Britannica; Shiromani Akali Dal <https://www.britannica.com/topic/Shiromani-Akali-Dal>

³⁰ Canada: Immigration and Refugee Board of Canada, *India: Treatment of Sikhs in Punjab (2013-April 2015)*, 12/05/2015, w: <http://www.refworld.org/docid/556465344.html>

³¹ Canada: Immigration and Refugee Board of Canada, *India: Treatment of Sikhs in Punjab (2013-April 2015)*, 12/05/2015, w: <http://www.refworld.org/docid/556465344.html>

³² Canada: Immigration and Refugee Board of Canada, *Inde : information sur le parti politique Shiromani Akali Dal (SAD), y compris les différences entre le SAD (Badal) dirigé par Parkash Singh Badal et le SAD (Amritsar) dirigé par Simranjit Singh Mann; les rapports avec les autorités (2016-avril 2018)*, 15 June 2018, IND106096.EF, w: <http://www.refworld.org/docid/5b616c644.html>

³³ Sikh Siyasat News, *Gathering Seek Permissions from DC*; 07/12/2016 w: <http://sikhsiyasat.net/2016/12/07/organizers-dec-8-gathering-seek-permissions-dc-hc-denies-relief-police-initiates-crackdown/>

New Delhi jednego z emigracyjnych działaczy SAD, mieszkającego na stałe w USA – Reshana Singha, pod zarzutem wszczynania rozruchów. Został on następnie zwolniony za kaucją 13 grudnia 2016 r. [35]. Natomiast w grudniu 2019 r. Simranjit Mann wydał oświadczenie, w którym oskarżył władze Indii o zatrzymanie członków z okręgów Mohali, Ropar, Patiala i Fetehgarh Sahib na rozkaz szefa rządu stanowego w Pendźabie, Amarindera Singha, gdyż obawiał się on protestów SAD(A) przeciw odczytowi uniwersyteckiemu na temat osoby KPS Gilla³⁶, który zdaniem SAD(A) był winny poważnych naruszeń praw człowieka [37].

Władze Indii ponadto zarzucają organizacji SAD(A) Simranjita Manna, że ma powiązania z terrorystami Jagtar Singh Tara i Paramjit Singh Pamma, którzy należą do Babbar Khalsa International [38].

Oprócz tego, na przełomie 2019 r. i 2020 r. prasa zanotowała dwa niewyjaśnione przypadki zabójstwa działaczy SAD(B). 2 stycznia 2020 r. lider lokalnej komórki partii SAD, Gurdeep Singh, którego żona była wójtem wsi Umarpura, został zastrzelony przez nieznaną napastników, kiedy wychodził z lokalnej gurdwary (świątyni) po modlitwie. Tło zabójstwa nie jest znane. Policja zatrzymała podejrzane osoby. W listopadzie 2019 r. natomiast został zabity w miejscowości Gurdaspur Dalbir Singh, będący również członkiem SAD [39]. Dalbir Singh został zabity przez swojego sąsiada na skutek kłótni między nimi. Policja wykluczyła polityczny motyw [40].

Swoboda zmiany miejsca pobytu

Konstytucja gwarantuje wszystkim obywatelom prawo do przemieszczania się po kraju i wyboru miejsca zamieszkania. W wyjątkowych sytuacjach rząd może ograniczyć te prawa ze względów bezpieczeństwa [41].

Nasilenie migracji wewnętrznych w Indiach jest znaczące. Według poprzedniego spisu powszechnego z 2001 r., ponad 307 mln osób mieszka w innym miejscu niż się urodziło, więc zjawisko to dotyczy około 30% populacji kraju. Niemniej jednak dane te mogą nie być

---

³⁴ Sikh Siyasat News; *Punjab Police Crackdown on Sikh leaders Intensifies*; 06/11/2016 w:

<http://sikhsiyasat.net/2016/11/06/punjab-police-crackdown-sikh-leaders-intensifies-many-arrested-police-raids/>

³⁵ Sikh Siyasat News; *SAD (Mann) leader and NRI Resham Singh gets Bail*, 13/12/2016 w:

<http://sikhsiyasat.net/2016/12/13/sad-mann-leader-nri-resham-singh-usa-gets-bail-high-court/>

³⁶ Kanwar Pal Singh Gill – Komendant Główny policji w Pendźabie, który pacyfikował ugrupowania separatystyczne w latach 1984-1995. Założyciel think-thanku Institute for Conflict Management. Postać kontrowersyjna, uważana przez jednych za bohatera, a przez innych za zdrajcę.

³⁷ Canada: Immigration and Refugee Board of Canada, *Inde : information sur le parti politique Shiromani Akali Dal (SAD), y compris les différences entre le SAD (Badal) dirigé par Parkash Singh Badal et le SAD (Amritsar) dirigé par Simranjit Singh Mann; les rapports avec les autorités (2016-avril 2018)*, 15 June 2018, IND106096.EF, w: <http://www.refworld.org/docid/5b616c644.html>

³⁸ Mail on Line, *Intelligence says many UK Gurdwaras breeding ultras* 02/01/2010 w: Factiva.com

³⁹ India Today, *Shiromani Akali Dal leader shot dead in Amritsar: Police* 02/01/2020 w:

<https://www.indiatoday.in/india/story/shiromani-akali-dal-leader-shot-dead-in-amritsar-police-1633464-2020-01-02>

⁴⁰ India Today, *Akali leader shot dead in Gurdaspur, legs chopped off*, 19/11/2019 w:

<https://www.indiatoday.in/india/story/akali-leader-shot-dead-in-gurdaspur-legs-chopped-off-1620559-2019-11-19>

⁴¹ DFAT, *Country Information Report – India*, 17/10/2018 w: <https://dfat.gov.au/about-us/publications/Pages/country-information-reports.aspx>

miarodajne, bo mogą zawierać informacje o osobach, które przeprowadziły się jedynie bardzo blisko poprzedniego miejsca, np. do sąsiedniej wsi lub okręgu [42].

Nie znaleziono, żadnych przepisów ograniczających swobodę poruszania się i osiedlania osobom należącym do partii Shiromani Akali Dal.

Podsumowanie

Partia Shiromani Akali Dal powstała w grudniu 1920 r. Jest uważana za religijno-polityczną partię, reprezentującą interesy sikhów. SAD walczyła o wydzielenie osobnego stanu – Punjabi Suba, który zamieszkały byłby przez większość sikhijską. Rząd początkowo się temu sprzeciwiał, obawiając się separatyzmu sikhijskiego. Jednak w 1966 r. osiągnięto kompromis i stworzono dwa nowe stany Pendżab i Haryana. Wspomniany kompromis nie zadowolił jednak żadnej ze stron i stał się zarzewiem nowego konfliktu. Nasiliły się żądania Sikhów, by z Pendżabu wydzielić niepodległe państwo Sikhów – Khalistan.

Główna frakcja Akali Dal, znana jako Akali Dal (Badal), nazwana tak od nazwiska przewodniczącego, jest partią umiarkowaną, nieużywającą przemocy i stała się wiodącą siłą polityczną w Pendżabie. Akali Dal często współpracuje i wchodzi w koalicje z drugą co do wielkości partią polityczną w Indiach, reprezentującą indyjskich nacjonalistów - Hindutva Bharatiya Janatha Party (BJP). Partia ta regularnie startuje w wyborach i jest obecna w parlamencie, zarówno stanowym, jak i ogólnokrajowym.

W 1991 r. z głównego nurtu politycznego Akali Dal wyodrębniła się inna partia, bardziej radykalna, na której czele stanął Simranjit Singh Mann, nazwana Shiromani Akali Dal – Mann lub Amritsar SAD(M) / SAD(A), domagająca się niepodległości dla Sikhów, ale zakładająca osiągnięcie tego celu drogą pokojową. Partia ta aktywnie uczestniczy w życiu politycznym Indii. Niemniej jednak nie cieszy się dużym poparciem wśród mieszkańców Pendżabu.

Partia Akali Dal Amritsar oraz diaspora sikhijaska od wielu lat regularnie informuje na swoich stronach internetowych o masowych aresztowaniach działaczy Akali Dal Amritsar i innych sikhijskich organizacji niepodległościowych. Brak jest potwierdzenia tych informacji w innych źródłach. Generalnie jednak nie można wykluczyć, że władze indyjskie z pewnym niepokojem postrzegają osoby, które manifestują dążenia separatystyczne, kontrolują ich działalność, a także stosują zapobiegawczo areszt i zatrzymania przed planowanymi demonstracjami i wiecami.

---

⁴² DFAT, *Country Information Report – India*, 17/10/2018 w: <https://dfat.gov.au/about-us/publications/Pages/country-information-reports.aspx>

Bibliografia:

- Britanica; *Shiromani Akali Dal* <https://www.britannica.com/topic/Shiromani-Akali-Dal>
- Canada: Immigration and Refugee Board of Canada, *Inde : information sur le parti politique Shiromani Akali Dal (SAD), y compris les différences entre le SAD (Badal) dirigé par Parkash Singh Badal et le SAD (Amritsar) dirigé par Simranjit Singh Mann; les rapports avec les autorités (2016-avril 2018)*, 15/06/2018, w: <http://www.refworld.org/docid/5b616c644.html> [odczyt: 14.01.2020]
- Canada: Immigration and Refugee Board of Canada, *India: Treatment of Sikhs in Punjab (2013-April 2015)*, 12/05/2015, w: <http://www.refworld.org/docid/556465344.html> [odczyt: 14.01.2020]
- CIA The World Factbook, *India*, 06/11/2018 – w: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/in.html> [odczyt: 14.01.2020]
- DFAT, *Country Information Report – India*, 17/10/2018 w: <https://dfat.gov.au/about-us/publications/Pages/country-information-reports.aspx> [odczyt: 14.01.2020]
- Hindustani Times, *Punjab election results: Simranjit Mann, Jagmeet fail to make any difference* 12/03/2017 w: <http://www.hindustantimes.com/assembly-elections/punjab-election-results-simranjit-mann-jagmeet-fail-to-make-any-difference/story-AXfocwxa2Cn6FCJfKxDNN.html> [odczyt: 14.01.2020]
- Hindustani Times; *Pushed to the margins, Simranjit Mann carrying legacy of a lost cause*; 01/01/2017 w: <http://www.hindustantimes.com/punjab/simranjit-mann-carrying-legacy-of-a-lost-cause/story-QfCcgylAe4dUDL8LWU4tWO.html> [odczyt: 14.01.2020]
- Hindustani Times; *Sikh hardliners denied nod to hold 'sarbat khalsa'; Simranjit Mann approaches HC over crackdown* 07/12/2016 w: <http://www.hindustantimes.com/punjab/punjab-police-crack-down-on-radical-sikh-leaders-ahead-of-plans-to-hold-sarbat-khalsa-congregation/story-vygrEyEL8HODLU9PICnB7K.html> [odczyt: 14.01.2020]
- India Today, *Akali leader shot dead in Gurdaspur, legs chopped off*, 19/11/2019 w: <https://www.indiatoday.in/india/story/akali-leader-shot-dead-in-gurdaspur-legs-chopped-off-1620559-2019-11-19> [odczyt: 14.01.2020]
- India Today, *Shiromani Akali Dal leader shot dead in Amritsar: Police* 02/01/2020 w: <https://www.indiatoday.in/india/story/shiromani-akali-dal-leader-shot-dead-in-amritsar-police-1633464-2020-01-02> [odczyt: 14.01.2020]
- BBC Monitoring South Asia; *Indian court acquits Sikh activist*; 07/11/2006; w: www.Factiva.com
- Parliament of India, *Lok Sabha* w: http://loksabhaph.nic.in/members/partyardetail.aspx?party_code=102&lsno=15 [odczyt: 14.01.2020]
- Shiromani Akali Dal – strona internetowa w: <https://shiromaniakalidal.com/en> [odczyt: 14.01.2020]
- Sikh Siyasat News, *Gathering Seek Permissions from DC*; 07/12/2016 w: <http://sikhsiyasat.net/2016/12/07/organizers-dec-8-gathering-seek-permissions-dc-hc-denies-relief-police-initiates-crackdown/> [odczyt: 14.01.2020]
- Sikh Siyasat News; *Punjab Police Crackdown on Sikh leaders Intensifies*; 06/11/2016 w: <http://sikhsiyasat.net/2016/11/06/punjab-police-crackdown-sikh-leaders-intensifies-many-arrested-police-raids/> [odczyt: 14.01.2020]
- Sikh Siyasat News; *SAD (Mann) leader and NRI Resham Singh gets Bail*, 13/12/2016 w: <http://sikhsiyasat.net/2016/12/13/sad-mann-leader-nri-resham-singh-usa-gets-bail-high-court/> [odczyt: 14.01.2020]

- The Times of India, *Shiromani Akali Dal* w:
<https://timesofindia.indiatimes.com/topic/shiromani-akali-dal> [odczyt: 14.01.2020]
- Times of India, *Assembly elections results* w:
<https://timesofindia.indiatimes.com/elections/assembly-elections/punjab/results> [odczyt: 14.01.2020]